

Spis treści

Wykaz skrótów	13
Wstęp	15
Rozdział I. Ewidencja bilansowa środków trwałych	19
1. Definicja środków trwałych	19
1.1. Okres ekonomicznej użyteczności środków trwałych	20
1.2. Kompletność środka trwałego	22
1.3. Zdarność do użytkowania środka trwałego	23
1.4. Przeznaczenie środka trwałego na własne potrzeby jednostki	26
1.5. Wartość istotna środka trwałego	27
2. Obiekty inwentarzowe środków trwałych	29
2.1. Ogólne zasady tworzenia obiektów inwentarzowych środków trwałych	31
2.2. Szczególne zasady tworzenia obiektów inwentarzowych	33
2.2.1. Obiekty inwentarzowe w grupie 0 – „Grunty”	33
2.2.2. Obiekty inwentarzowe w grupie 1 – „Budynki i lokale oraz spółdzielcze prawo do lokalu użytkowego i spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego”	35
2.2.3. Obiekty inwentarzowe w grupie 2 – „Obiekty inżynierii lądowej i wodnej” ...	36
2.2.4. Zespoły komputerowe	38
3. Wartość początkowa środków trwałych	39
3.1. Ustalanie wartości początkowej środka trwałego w cenie nabycia	40
3.2. Ustalenie wartości początkowej środka trwałego w koszcie wytworzenia	42
3.2.1. Ogólne zasady ustalania wartości początkowej w koszcie wytworzenia ...	42
3.2.1.1. Moment rozpoczęcia budowy i koszty budowy	44
3.2.1.2. Zasady rozliczania kosztów pośrednich budowy	45
3.2.2. Szczególne zasady rozliczania i ewidencji kosztów środków trwałych budowanych siłami własnymi	47
3.3. Ustalenie wartości początkowej środka trwałego jako sumy ceny nabycia i kosztów wytworzenia	51
3.4. Ustalenie wartości początkowej środka trwałego jako sumy ceny nabycia i kosztów remontu (przystosowania)	52
3.5. Ustalenie wartości początkowej środka trwałego w cenie sprzedaży takiego samego lub podobnego przedmiotu albo w wartości godziwej	52
3.5.1. Ustalenie wartości początkowej środków trwałych otrzymanych nieodpłatnie	53

3.5.2. Ustalenie wartości początkowej środków trwałych ujawnionych (nadwyżki)	54
3.5.3. Koszty niezaliczane do ceny nabycia i kosztów wytworzenia (ulepszenia) środków trwałych	55
3.5.4. Koszty inwestycji zaniechanych	56
4. Numery inwentarzowe środków trwałych	57
4.1. Zasady konstruowania numerów inwentarzowych	58
4.2. Zasady znakowania obiektów inwentarzowych środków trwałych	62
5. Zwiększenie wartości początkowej używanych środków trwałych	63
5.1. Aktualizacja wartości środków trwałych	64
5.2. Zasady rozliczania nakładów ponoszonych w trakcie użytkowania środka trwałego	64
5.2.1. Nakłady na ulepszenie środków trwałych	65
5.2.2. Ulepszenia w obcych środkach trwałych	68
5.2.3. Nakłady na bieżącą eksploatację środków trwałych	69
6. Zaprzestanie ujmowania środków trwałych w ewidencji bilansowej	71
6.1. Sprzedaż środków trwałych	72
6.2. Nieodpłatne przekazanie innej jednostce sektora publicznego	72
6.3. Nieodpłatne przekazanie jednostce spoza sektora publicznego	73
6.4. Nieodpłatne przekazanie jako aport	73
6.5. Likwidacja środka trwałego oraz stwierdzenie niedoboru	74
7. Odłączanie i przyłączanie części dodatkowych i peryferyjnych	76
8. Dokumentowanie operacji gospodarczych dotyczących środków trwałych	80
8.1. Dowód OT – „Przyjęcie środka trwałego”	81
8.2. Dowód PT – „Przekazanie/przyjęcie środka trwałego”	84
8.3. Dowód MT – „Zmiana miejsca użytkowania środka trwałego”	86
8.4. Dowód LT – „Likwidacja środka trwałego”	87
8.5. Dowód PK – „Polecenie księgowania”	89
9. Bilansowa ewidencja pomocnicza środków trwałych oraz ewidencja pozabilansowa	93
9.1. Ewidencja pomocnicza środków trwałych amortyzowanych z zastosowaniem stawek amortyzacyjnych	93
9.1.1. Indywidualne karty środków trwałych	94
9.1.2. Księga inwentarzowa środków trwałych	96
9.2. Ewidencja pomocnicza ilościowo-wartościowa dla środków trwałych amortyzowanych (umarzanych) jednorazowo	98
9.2.1. Książka inwentarzowa pozostałych środków trwałych	98
9.3. Indywidualne kartoteki wyposażenia	99
9.4. Ewidencja pozabilansowa środków trwałych	100
9.4.1. Ewidencja pozabilansowa obcych środków trwałych	101
9.4.2. Ewidencja pozabilansowa środków trwałych w likwidacji	103
9.4.3. Ewidencja pozabilansowa środków trwałych o wartości nieistotnej	104
10. Specyfika przeprowadzania inwentaryzacji środków trwałych	105
Rozdział II. Amortyzacja i umorzenie środków trwałych	109
1. Unormowania w zakresie amortyzacji bilansowej środków trwałych	109
2. Definicje amortyzacji i umorzenia dla celów bilansowych i podatkowych	110

2.1. Różnice między amortyzacją bilansową i podatkową	112
3. Ogólne zasady amortyzacji bilansowej środków trwałych	112
3.1. Przedmiot amortyzacji	113
3.1.1. Różnice w ustaleniu przedmiotów amortyzacji w prawie bilansowym i podatkowym	114
3.2. Składniki majątkowe niepodlegające amortyzacji	116
3.2.1. Różnice w wyłączeniach z amortyzacji w prawie bilansowym i podatkowym	116
4. Czynniki mające wpływ na wysokość odpisów amortyzacyjnych (umorzeniowych) ...	117
4.1. Wartość podlegająca amortyzacji	117
4.1.1. Różnice między wartością podlegającą amortyzacji w prawie bilansowym i podatkowym	119
4.2. Okres ekonomicznej użyteczności	121
4.2.1. Różnice w ustalaniu okresu ekonomicznej użyteczności w prawie bilansowym i podatkowym	123
4.3. Metody amortyzacji	124
4.3.1. Różnice między metodami amortyzacji bilansowej i podatkowej	126
4.4. Stawki i stopy amortyzacyjne	126
4.4.1. Stawka (stopa) amortyzacji w metodzie liniowej	127
4.4.2. Stawka (stopa) amortyzacji w metodzie degresywnej	129
4.4.2.1. Ustalanie stopy procentowej amortyzacji degresywnej metodą malejącego salda	129
4.4.2.2. Ustalanie stopy procentowej amortyzacji degresywnej metodą sumy cyfr rocznych	132
4.4.2.3. Ustalanie stopy procentowej amortyzacji degresywno-liniowej ...	135
4.4.3. Stawka (stopa) amortyzacji w metodzie naturalnej	137
4.4.3.1. Zasady amortyzacji środków trwałych używanych sezonowo	139
4.4.4. Różnice w ustalaniu stawek amortyzacyjnych w prawie bilansowym i podatkowym	140
5. Rozpoczęcie i zakończenie amortyzacji	141
5.1. Różnice w terminie rozpoczęcia i zakończenia amortyzacji w prawie bilansowym i podatkowym	143
6. Wznowienie amortyzacji	144
6.1. Różnice we wznowianiu amortyzacji w prawie bilansowym i podatkowym	147
7. Weryfikacja okresów i stawek amortyzacji	147
7.1. Różnice w stosowaniu stawek amortyzacji między prawem bilansowym i podatkowym	152
8. Amortyzacja obiektów inwentarzowych środków trwałych z częściami składowymi, dodatkowymi i peryferyjnymi	153
9. Wpływ odłączania i przyłączania części środków trwałych na amortyzację	157
9.1. Wpływ odłączania i przyłączania części środków trwałych na amortyzację podatkową	161
10. Amortyzacja ulepszeń w obcych środkach trwałych	162
10.1. Różnice w amortyzacji inwestycji w obcych środkach trwałych między prawem bilansowym i podatkowym	163
11. Aktualizacja wartości księgowej brutto oraz umorzenia środków trwałych	163

12. Dopuszczalne uproszczenia w zakresie amortyzacji środków trwałych	164
12.1. Zbiorcze odpisy amortyzacyjne	164
12.1.1. Amortyzacja zbiorcza środków trwałych zespolonych funkcjonalnie ...	165
12.1.2. Amortyzacja zbiorcza środków trwałych zespolonych rodzajowo	166
12.2. Zasady dokonywania jednorazowych odpisów amortyzacyjnych lub umorzeniowych	167
12.3. Różnice w możliwościach upraszczania amortyzacji dla celów podatkowych i bilansowych	169
13. Plan amortyzacji	169
Rozdział III. Środki trwałe w praktyce jednostek sektora publicznego	175
1. Dokumentowanie i ujmowanie operacji w zakresie środków trwałych stanowiących nieruchomości	175
1.1. Dokumentowanie i ewidencja nieruchomości oddanych w trwały zarząd	175
1.1.1. Dokumentowanie i ujmowanie przekazania nieruchomości w trwały zarząd na podstawie decyzji administracyjnej oraz zwrot po wygaśnięciu trwałego zarządu	176
1.1.2. Dokumentowanie i ujmowanie przekazania nieruchomości w trwały zarząd w częściach ułamkowych	181
1.1.3. Dokumentowanie i ujmowanie nabycia nieruchomości w trwały zarząd z mocy prawa	183
1.1.4. Nieprawidłowości w zakresie wyposażania w nieruchomości jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej	185
1.1.4.1. Nieprawidłowości dotyczące użytkowania nieruchomości bez tytułu prawnego lub na podstawie nieprawidłowego tytułu prawnego	185
1.1.4.2. Nieprawidłowości dotyczące użytkowania nieruchomości na podstawie nieaktualnych decyzji o oddaniu w trwały zarząd ...	187
1.1.5. Uprawnienia do nieruchomości jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej objętych wspólną obsługą	189
1.1.5.1. Nieprawidłowości dotyczące wyposażania w nieruchomości jednostek obsługiwanych przez jednostkę organizacyjną powołaną do obsługi organu sprawującego uprawnienia właścicielskie w stosunku do nieruchomości	190
1.1.5.2. Nieprawidłowości dotyczące wyposażania w nieruchomości jednostek obsługiwanych przez specjalnie utworzoną jednostkę organizacyjną	191
1.2. Wyposażanie w nieruchomości jednostek organizacyjnych posiadających osobowość prawną	192
1.2.1. Dokumentowanie i ujęcie nieruchomości oddanych w użytkowanie wieczyste	193
1.2.1.1. Dokumentowanie i ujęcie nieruchomości oddanych w użytkowanie wieczyste w jednostkach powołanych do obsługi organu sprawującego uprawnienia właścicielskie w stosunku do tych nieruchomości	193
1.2.1.2. Dokumentowanie i ujęcie nieruchomości oddanych w użytkowanie wieczyste w jednostkach będących użytkownikami wieczystymi ...	196
1.2.2. Nieprawidłowości w zakresie wyposażania w nieruchomości jednostek organizacyjnych posiadających osobowość prawną	198

1.3. Ewidencja księgowa nieruchomości stanowiących własność jednostek samorządu terytorialnego nieoddanych podległym jednostkom organizacyjnym	201
1.3.1. Nieprawidłowości dotyczące niekompletnego ujmowania w ewidencji księgowej środków trwałych stanowiących nieruchomości	204
1.3.1.1. Nieprawidłowości dotyczące niekompletnego ujmowania w ewidencji księgowej gruntów oddanych w użytkowanie wieczyste – zasady szczególne dla jednostek, które przyjęły Stanowisko w sprawie użytkowania wieczystego	208
1.3.2. Nieprawidłowości dotyczące nieujmowania lub nieterminowego ujmowania operacji nabywania i zbywania nieruchomości	209
1.3.3. Nieprawidłowości dotyczące nieodzwierciedlenia w ewidencji faktycznej wielkości udziałów jednostki w nieruchomościach	211
2. Dokumentowanie i ewidencja ulepszeń w obcych środkach trwałych	216
2.1. Nieprawidłowości w ewidencji ulepszeń w obcych środkach trwałych	218
3. Określanie granic obiektów inwentarzowych środków trwałych	220
3.1. Granice obiektów inwentarzowych stanowiących grunty	220
3.1.1. Nieprawidłowości w ewidencji gruntów jako obiektów inwentarzowych ...	221
3.2. Granice obiektów inwentarzowych stanowiących prawa użytkowania wieczystego gruntu	226
3.2.1. Nieprawidłowości w ewidencjonowaniu prawa użytkowania wieczystego gruntów i gruntów oddanych w użytkowanie wieczyste	227
3.2.1.1. Nieprawidłowości w ewidencjonowaniu gruntów oddanych w użytkowanie wieczyste	227
3.2.1.2. Nieprawidłowości w ewidencjonowaniu prawa użytkowania wieczystego gruntów	234
3.3. Granice obiektów inwentarzowych stanowiących budynki	234
3.3.1. Nieprawidłowości w ujmowaniu budynków jako obiektów inwentarzowych środków trwałych	236
3.4. Granice obiektów inwentarzowych zespolonych funkcjonalnie – sieciowych i liniowych	242
3.4.1. Nieprawidłowości w ewidencji sieciowych (liniowych) obiektów inwentarzowych środków trwałych	243
4. Zmiana granic obiektów inwentarzowych w trakcie użytkowania środka trwałego ...	247
5. Aktualizacja wartości środków trwałych	251
5.1. Nieprawidłowości w zakresie aktualizacji wartości początkowej środków trwałych	252
6. Rozróżnianie nakładów na środki trwałe w budowie od nakładów na bieżącą eksploatację środków trwałych	252
6.1. Nieprawidłowości w klasyfikowaniu nakładów na środki trwałe	260
7. Szczególne zasady amortyzacji bilansowej dla jednostek budżetowych i samorządowych zakładów budżetowych	261
7.1. Przedmiot amortyzacji	261
7.2. Uproszczenia zasad dokonywania odpisów amortyzacyjnych	264
7.3. Pozostałe zasady szczególne amortyzacji	271
8. Specyfika inwentaryzacji środków trwałych w jednostkach sektora publicznego ...	271

Rozdział IV. Krajowy Standard Rachunkowości Nr 11 „Środki trwałe”	277
I. Cel standardu	279
II. Zakres standardu	279
III. Definicje	281
IV. Warunki uznania składnika majątku za środek trwały	283
Specyfikacja warunków, których spełnienie pozwala uznać składnik majątku za środek trwały	283
Postać środka trwałego	284
Okres ekonomicznej użyteczności	285
Kompletność i zdatność do użytkowania	287
Przeznaczenie na własne potrzeby jednostki	289
Wartość istotna (dolna granica wartości) środka trwałego	291
V. Zasady tworzenia obiektów inwentarzowych	292
Ogólne zasady tworzenia obiektów inwentarzowych	292
Szczególne kryteria tworzenia obiektów w przypadku sieciowych środków trwałych	295
Kryteria geograficzne	297
Kryteria techniczne	297
Kryteria historyczne	297
VI. Wartość początkowa środka trwałego	298
Ogólne zasady ustalania wartości początkowej	298
Ustalanie ceny nabycia lub jej odpowiednika na potrzeby wyceny początkowej środka trwałego	301
Ogólne zasady ustalania ceny nabycia	301
Zakup (w tym zakup przedmiotu umowy leasingu po jej zakończeniu)	302
Nieodpłatne otrzymanie	303
Przekwalifikowanie z nieruchomości inwestycyjnych	303
Ujawnienie	304
Przeształcenie prawa wieczystego użytkowania w prawo własności gruntu	305
Ustalenie kosztu wytworzenia na potrzeby wyceny wartości początkowej środka trwałego	306
Ogólne zasady ustalania kosztu wytworzenia	306
Moment rozpoczęcia budowy	307
Rozliczenie kosztów pośrednich budowy	308
Koszty utrzymania aktywów trwałych jednostki wykorzystywanych na potrzeby budowy	309
Koszty utrzymania jednostek organizacyjnych uczestniczących w budowie środków trwałych	310
Koszty prób i testów przeprowadzanych przed oddaniem środka trwałego do użytkowania	311
Nakłady na użytkowanie oraz remonty poniesione przed oddaniem obiektu budowy do użytkowania	311
Likwidacja środka trwałego warunkująca budowę nowego obiektu	311
Zaniechanie budowy środka trwałego	312

Koszty i przychody finansowania zewnętrznego	312
Zagadnienia ogólne	312
Rozpoczęcie kapitalizacji	316
Zawieszenie kapitalizacji	317
Zakończenie kapitalizacji	317
VII. Nakłady ponoszone w okresie użytkowania środka trwałego	317
Kryteria klasyfikacji nakładów na dotyczące ulepszenia lub bieżącego użytkowania środka trwałego	317
Ulepszenia środków trwałych	319
Poziom istotności i ulepszenia przeprowadzane etapami	319
Miary wartości użytkowej	320
Rodzaje ulepszeń	320
Ulepszenie obcego środka trwałego	321
Nakłady na bieżącą eksploatację	321
Konserwacje a remonty	321
Remonty bieżące (typowe, awaryjne)	322
Remonty nadzwyczajne	322
Części	323
VIII. Amortyzacja środka trwałego	323
Pojęcie amortyzacji	323
Wartość podlegająca amortyzacji (w tym koszty likwidacji, rekultywacji)	324
Metody amortyzacji	324
Stawki (stopy) amortyzacji	325
Sezonowość	328
Amortyzacja uwzględniająca różny okres użytkowania części składowych, dodatkowych lub peryferyjnych obiektu środka trwałego	329
Odpisy amortyzacyjne od obiektów zbiorczych	330
Jednorazowy odpis wartości początkowej	330
Termin rozpoczęcia i zakończenia dokonywania odpisów amortyzacyjnych	331
Wznowienie odpisów amortyzacyjnych	332
Weryfikacja okresów i stawek amortyzacji	332
IX. Zaprzestanie ujmowania środka trwałego	333
Ogólne zasady zaprzestania ujmowania środków trwałych	333
Sprzedaż lub nieodpłatne przekazanie	333
Likwidacja, niedobór środka trwałego	333
Odłączenie, przełączenie części dodatkowej lub peryferyjnej	335
Przekwalifikowanie (w tym do nieruchomości zaliczanych do inwestycji)	337
Wymiana w okresie gwarancji	338
X. Techniczno-organizacyjne problemy ewidencji środków trwałych	338
Dokumentacja obrotu	338
Specyfika inwentaryzacji środków trwałych	339
XI. Prezentacja i ujawnianie informacji na temat środków trwałych w sprawozdaniu finansowym	341

Rozdział V. Stanowisko Komitetu Standardów Rachunkowości w sprawie ujęcia, wyceny i prezentacji gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste w sprawozdaniach finansowych jednostek samorządu terytorialnego, a także w sprawie przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności	355
1. Cel Stanowiska i definicje	359
2. Klasyfikacja gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste	360
3. Przekazanie gruntów w użytkowanie wieczyste, ujęcie opłat oraz wycena	361
4. Rozwiązanie umowy o użytkowanie wieczyste gruntu	364
5. Przekształcenie prawa użytkowania wieczystego gruntu w prawo własności użytkownika	365
6. Prezentacja w bilansie oraz ujawnienia w informacji dodatkowej	366
7. Zastosowanie Stanowiska po raz pierwszy	367
Rozdział VI. Krajowy Standard Rachunkowości Nr 7 „Zmiany zasad (polityki) rachunkowości, wartości szacunkowych, poprawianie błędów, zdarzenia następujące po dniu bilansowym – ujęcie i prezentacja” – wyciąg	371
Rozdział VII. Krajowy Standard Rachunkowości Nr 4 „Utrata wartości aktywów” – zastosowanie	411
Rozdział VIII. Zestaw testów kontrolnych	413
1. Formularz kontrolny – ustalenie w polityce rachunkowości jednostki metod wyceny środków trwałych i środków trwałych w budowie	414
2. Formularz kontrolny – zapisy polityki rachunkowości na temat zasad amortyzacji środków trwałych	416
3. Formularz kontrolny – uporządkowanie stanu władania nieruchomościami przeznaczonymi na potrzeby jednostki	418
4. Formularz kontrolny – ustalenie obiegu dokumentów księgowych związanych z gospodarowaniem środkami trwałymi	420
5. Formularz kontrolny – kontrola faktycznego obiegu dowodów księgowych	421
6. Formularz kontrolny – kompleksowość regulacji	422
7. Formularz kontrolny – terminowość dokumentowania operacji	424
8. Zestaw formularzy kontrolnych do sprawdzania prawidłowości naliczania amortyzacji środków trwałych	424
9. Formularz kontrolny – wprowadzenie do stosowania Stanowiska w sprawie użytkowania wieczystego	428